

rodi naše preddede delili in nas Slovence razcepili v več krajev. Ker pa to, kar je razdeljeno, ni celo, ni pravo, in se mora zediniti, če se hoče, da dobí moč, tedaj to isto tudi mi smemo tirjati in zato predlaga „zedinjeno Slovensko“, ktero ni nikomur nevarno. Ono bo dalo Slovincem moč, in če so ti močnejši, močnejše je celo cesarstvo. — Tudi 5. resolucija je bila z vihar-nimi klici enoglasno sprejeta.

Na to stopi gosp. dr. Vošnjak na oder in govori o krepkem postopanju družih narodov, da si ohranijo svojo narodnost in jo razvijajo sebi in svojim potomcem na blagor in slavo. Čas je toraj, da so tudi Slovenci začeli tako postopati. Mi moramo tirjati svoje pravice. Nova, pred 8 meseci vpeljana decemberska ustava ima sicer §. 19., ki bi moral biti poročstvo za ohranitev in gojitev vsaki narodnosti. Ali ta le obeta, je le gola teorija, dokler se ne pridado izvršilne postave, in dokler vlada tega ne stori, nimamo zaupanja, da jej je v resnici mar za želje in zahteve našega slovenskega naroda.“ Na to nasvetuje 6. resolucijo, ktera je bila enako drugim soglasno sprejeta.

S tem je bilo razpravam konec. S posebno pohvalo moramo omeniti to, da govorniki so na kratko, pa jasno in temeljito podpirali (motivirali) svoje predloge in da niso se sprehajali v dolgem besedovanju.

Predsednik dr. Razlag se zahvaljuje nazočim, ki so od blizo in dalječ prišli v prvi tabor, — gosp. Globočniku, cesarskemu komisarju, za njegovo prijazno in vpljudno obnašanje. Z živio-klicem cesarju končá tabor.

Na to se je ljudstvo začelo še le sèm ter tje razhajati. Tù so se eni krepčali s kapljico vina, tam so drugi se razgovarjali o razmerah sedanjega časa itd. Vse se je v najlepšem redu vršilo in ne najmanjša nezgoda ni dregnila v dobrovoljno skupščino, akoravno je bilo mnogo naroda pozno v noč na taboru. Nekoliko gostov se je zbralo v čitalnici, kjer so se slišale času primerne zdravice. Gotovo ostane vsakemu v dobrem spominu prvi tabor na Slovenskem.

Slovansko slovstvo.

Narodne pesmi iz St. Vrazove zbirke.

Priobčuje F. Kočevar.

Bernekarjev grad.

Stoji, stoji, cerkev sv. Martina,
Na hribu zadaj je grajščina,
V drugem hrib' straža stoji.
Iz grada h straži pot storjena,
V zemljo skrito je zvojljena,
Gospod Bernekar tu živi.
En dan stoji z gospó u linah,
Okoli gleda po lastinah,
Z gospó pomenja se tako:
Poženek pristava čede hrani,
Naprej tam gori pod gorami,
Naš grad in dvorje se dobó,
Naravnost vunkaj proti Savi,
Polje naš Bernik u planjavi.
Poglejva proti spodnjim kraj',
Ker lepi travniki logovi
Dobrave zadaj za bregovi!
Poglej kaj je lastnine naj!
Za mano se nazaj obrni
Prot žalostni Marij u Ternji,
V ternju pastirji jo dobil'
Al kolkorkrat jo domú vzeli,
Vselej se nazaj preseli,
V ternju so jo li častil!
To čudo so ljudje spoznali,
In tamkaj cerkev ji zidali,
Zato ji „v Ternju“ dal ime.
Marijo tamkaj počastiti,
Skoz nje pomoč Boga sprostiti,
Vse križem vrejo tje ljudje. —

Gospá začela zdaj tožiti:
Clo faro hočjo tam storiti,
De b' Šmarten fara ne b'la več;
De b' jez u Ternje k maš hodila,
Tega ne bodem pervolila,
Domá raj bodem, pa je preč!
Gospod jo z lepo li tolaži:
Nikar čez to se ne razdraži,
Popeti čmo po tleh škarlat,
Ostrejše do Ternja storiti,
Stopala tud' ne boš po blat'.
Jez raji hočem zlesti s kačo,
Kot faro tam imet domačo.
Oh glejte kaj se zdaj zgodí!
Na naglim zemlja se odprla,
Gospó z grajščino je požrla.
Gospá se v kačo spremení.
H studencu tam per strani Straže
Se večkrat kača zdaj perkaže,
De išče ukleta si pomoč. —
Na vratu kača ključé nosi
In vode žegnane si prosi,
Lovi ga, kdor je mem gredoč.
Včasi šacov lepa varje,
Takrat posez', kdor vidi dnarje,
V imenu božjih treh peršon. —
Če bi večkrat tud' velela,
Kdor bi ubogal, bi ga zmela.
Ta denar bo rešnikov lon. —
En lovec tod enkrat je hodil,

V podzemljni grad ga pot zavodil,
Per denarjih vidil je gospó.
Duhovniga je on šal vprašat,
Kako bi blo se mu obnašat?
Podučil ga je ta tako.
Ko storil lovec po tem sveti,
Četrtrič silila je vzeti,
Pa sam per seb' on pravi: stoj!
Ker on nič več vzeti neče,
Mu ona sama zadnjič reče:
Oh srečen ti, no svetnik tvoj! —
En gospodičič se bil zmotil,
V podzemljni grad se bil napotil,
Vsa lepa notri b'la gospá.
Če hočeš — mu je govorila —
Rešenje bodem zadobila,
De zmiraj bodem, kot sim b'la.
Tri leskve pernes, mladike
Kar zrasle so en let velike,
Z vsako me enkrat udar'! —
Ko prvo vdariš, bodem sama

Lih kakor peklena zmama,
Obupat vendar li nikar! —
Ko drugo vdariš, bodo zveri
Tiščale v te k velik' zaveri,
Pa tretje mahnit se ne straš! —
S sabo je šibice pernesel,
Udaril dvakrat, pa se tresel. —
V tretje mahnit se preplaš. —
Strašno je ona rujovala:
Nesrečen! de ne spolniš dela!
V devet- devetdesetim leti,
'Ma hoja se ozeleneti,
Iz nje bo zibelko storiti,
In dete bo prišlo na svet;
Le-to v nji se bo zibalo,
In potlej novo mašo bralo,
Imelo srečo me rešit! —
Zdaj kača vedno ključé nosi
In: „Rôse, rôse!“ večkrat prosi,
Težavo svojo tolažit.

Opazka. Na koncu te pesmi je od neimenovanega pisatelja njenega to-le pristavljeno: „Dieses Lied und die Sage handelt von der Entstehung der Pfarre Cirklach in Oberkrain. Daher lässt sich das Gesagte nur durch die Berücksichtigung der Umstände dieser Pfarre erklären. Diese Sage muss sehr alt sein, indem der Diöcesan-Schematismus die Entstehung der Pfarre wenigstens vor das Jahr 1353 versetzt. In welchem Jahre aber diese Pfarre entstanden ist, ist noch nicht bekannt.“ Jaz pa še to-le pristavim: Če bo ravno kritika predstoječo pesem za umetno in ne za národno spoznala, vendar je njena oblika, kar se dikcije tiče, znamenje velike starosti in zato važne znamenitosti.

Šolske stvari.

Letopisi šolski.

6. Novomeška gimnazija.

Izvestje tega gimnazija ima na čelu spis v nemškem jeziku pod naslovom: „Chronologische Darstellung der wichtigeren, die Stadt Rudolfswert betreffenden Daten, mit besonderer Berücksichtigung des Franciskaner-Conventes“ (spisal prof. o. Rafael Klemenčič). Med mnogimi črticami zanimivega zgodovinskega tega popisa nahajamo tudi to, kar se je o deželnih volitvah 27. sušca 1867. leta v Novem mestu grozovitega godilo, ko so se neki zeloti zmagonosne in veselja pijane stranke tako spozabili, da so silovitno napadli nedolžnega zagovornika mirú, ki je postavno in zmerno národno stran branil. „Laibacherica“ je sicer rekla, da take dogodbe ne spadajo v šolski program. Mi jej verjamemo, da jej ni ljubo, da se odkrijejo svetu razuzdanosti one stranke, ki se tako rada baha za „kulturonosno“; al pisatelj je prav imel, da je očitno govoril o dogodbi, ktera se tudi mimo šolskega poslopja ni povse brez zopernosti motala. Se vé, da je mnogim jako ugodno, ako se razuzdanosti njihove stranke zakrivajo s plaščem pozabljivosti, nasproti pa ob volitvah vsaka malenkost na nasprotni stranki obeša na veliki zvon in, da bi več zaleglo, tudi na zvon — laži. Vodja, 6 profesorjev in 6 suplentov (izmed katerih sta 2 umrla med letom) je podučevalo 182 dijakov, in to 175 slovenskih, 2 hrvaška in 5 nemških, ki so učnine plačali 800 gl. 10 kr., a iz ustanov prejeli 1286 gold. 21 kr. podpore. Tudi ta gimnazija ima podporno družbo ubozim dijakom, ki jo je osnoval preč. gospod prošt Arko.

7. Celjska gimnazija.

„Schiller als Aesthetiker“ (spisal prof. dr. G. a. Lindner) je naslov nemškemu spisu, s katerim se začinja program te gimnazije. — Vodja, 11 profesorjev in dva suplenta so podučevali 302 dijaka, med katerimi je bilo 219 Slovencev, 82 (?) Nemcev in 1 Hrvat. — Zakaj priimkom in krstnim imenom v razredbi učencev

niso pristavljena tudi imena rojstnih krajev, to sam Bog vé. Iz tega izvestja pozvedamo, da je tukajšnji gimnaziji podporná družba letos naklonila 183 gld. 94 kraje.

8. Zagrebška gimnazija.

Njen program ima latinski vvodni članek, kteremu je naslov: „Horatius de Plauto in epistola ad Augustum recte an secus senserit quaeritur“ (spisal prof. Arminius Šrabec). Vodja in 15 profesorjev je podučevalo 495 dijakov (za 115 manj mimo ljubljanske), in sicer 448 lat. katoliških, 17 grško-katoliških, 18 pravoslavni, 12 izraelitov. Pristavka rojstnih krajev pogrešamo tudi v tem izvestju. —

Po vsem se vidi, da v gimnazijskih programih so letos učiteljski spisi v národnih jezicah — bele vrane.

Znanstvene stvari.

Sporočilo

o XI. odborovi seji slovenske Matice

v Ljubljani 9. julija.

(Konec.)

Na vrsti so odborovi nasvetje, in o A o naučnem slovníku bere najprej g. dr. Costa odsekovo poročilo in prične se razprava.

Prvi spregovorí in sicer zoper „Naučni Slovník“ g. L. Svetec, češ, da ni še čas za tako knjigo, in dokazuje to z ozirom α) na dušni, β) novčni stan, in γ) sicer na potrebe slovenskega naroda. Slovenci doslej nimamo tolike književnosti, ne potrebne terminologije, ne sposobnih pisateljev, in mora se slovenščina spraviti prej v šolo, da se vzbudijo. Stroški bi bili preveliki, ker dajati se mora na svitlo vsaj koledar z letopisom, da naznanuje stan slov. Matice. Ker je „Naučni slovník“ le posnetek že obstoječe literature, na vrhuncu kake izobraživne dobe, za gizdo, zato ni neobhodno potreben, kar spričuje tudi skušnja. Nasvetuje toraj: „naj se to delo za zdaj odloži, vendar iz uma nikar ne izpusti, temuč vmes naj se pozvé zgodovina českega „Slovníka naučnega“, o katerem nekoliko govori. — G. Svetecu nasproti se oglasi g. dr. Krek, ter gledé na stroške kaže, da bi se smele opustiti druge ne celó primerne knjige, na pr. „Umetni zidar“ itd., kakoršne bi morebiti prevzela družba Mohorjeva, s katero bi se Matica lahko sklenila i v koledarju. Kar stan Matičin zadeva, lahko se v dveh polah dá naznaniti družnikom. Slovenskih šol čakati ne smemo, ker čakali bi predolgo; terminologija se izdeluje sproti; delo to pa je v podporo vsem vednostim in znanstvom, velike koristi, ter podpira nasvet odborov s pristavkom, naj glasuje občni zbor tudi o družih treh točkah tega predloga, ne samo o prvi. — Za njim povzdiguje prav navdušeno gosp. odbornik Božidar Raić velikansko misel, ki jo je sprožil g. Anton Lézar in dalje tako na tanko in temeljito razvil g. dr. Costa, naj se je Matica poprime ne gledé na opovire in prigovore, kakoršne ima v začetku vsaka dobra reč, ter razkazuje bolj na tanko, kako bi se dobili pisatelji, koliko bi imel spisati eden, kako bi se dalo zložiti in vrediti imenstvo ali nazivje, kako bi se shajali v razdelkih pisatelji in odborniki, kako bi nas moralo biti sram potomstva, ako se ne podamo junaško na borišče itd. Delo to sicer ne bi bilo za kmeta, ali vzgled za Slovence srednje in više vrste; razkosani tako med seboj bi v tem delu imeli neko edinstvo, in ko bi tudi glavica se imela načeti, vélika skupščina naj dovoli tudi poslednje petice, in ustanovi naj se nova Matica, in z

vsklikom sprejmimo odborov predlog! — Dr. J. Bleiweis kaže, da je res, kar je Raić povzdigal, „audaces fortuna juvat“, in da ne bi nikakor mogel tako britke kritike pisati našim duševnim močém kakor g. Svetec; da imamo že vendar mnogo terminologije (rastlinske, rudninske, zdravilstvene, zgodovinske, jurid. polit. slovník itd.), da naučni „slovník“ nima razlagati na tanko posamesnih ved, da je koristen celó kmetiču za njegovo polje, olikanim stanovom pa sto- in stokrat, česar ga skušnja uči, in tako ravná skoro vsa današnja inteligencija družih narodov s svojimi „Convers. Lexiki“. Gledé na denarne moči, pravi, se bo dalo marsikaj prihraniti, in če tudi ne, delo se mi zdi prevažno, práv zaklad našega naroda, toraj ne odlašajmo tega, in če tudi danes sklenemo, pomnimo, da jutri še ne začnemo, in če so Čehi mogli, moremo mi, če le hočemo. — G. Svetec ponavlja, da je hotel le razpravo sprožiti, da družih knjig ne smemo opustiti, da se narod iz te ne bo naučil veliko, da se terminologija prisiliti ne dá, da se ravno z „Naučnim Slovníkom“ pravo junaštvo ne skazuje, in ker bode delo mnogo stalo, naj se reč dvakrat premisli. — Ko mu dr. Krek omeni, da nikakor vseh knjig ne bode Matica opustila, da tudi Čehi niso prej še imeli dovršenih znanstev po vseh razdelkih, in vendar so pričeli s tem delom, in ko g. M. Močnik opomni, da je gledati pri spisovanji tega dela zlasti na namen, in toraj posebno na odbor, ki ga bode oskrboval, in da bode pospeševalo narodno edinstvo, da se jutri koj ne bode začelo, nasvetuje gosp. župn. Ripšl, konec debate. Ali ta predlog se ne sprejame in besedo poprime še g. prof. Šolar ter pové, da je že v odboru govoril zoper to, naj vže zdaj sklene o „Naučnem Slovníku“, in meni, da se s Čehi v tej reči meriti ne smemo, da za nekatere knjige že sedaj pisateljev ni dobiti, da-si bi bile prav koristne, na pr. ravno „umetni Zidar“, ko bi jih le 200 po njem svoje zidarstvo povzdignilo in zboljšalo, da je našemu narodu treba zlasti gospodarstvenih knjig, da naj se prej tem potrebam zadostuje. — Ko še dr. J. Bleiweis pojasní, da se s Čehi res meriti ne smemo, da se pa vendar le, ako so se ti lotili v kljub toliko težavam tolikega dela, smemo tudi mi Slovenci lotiti ga, in g. Stare poprašá, je-li to nasvét ali sklep, — naposled sporočevalec g. dr. Costa spregovori rekši, da je to odborov nasvet ali predlog, toraj gotov; da bi ga odbor sicer sam smel izvršiti, vendar je zarad velike važnosti hotel predložiti ga občnemu zboru v konečni sklep. Ker so vgovori že ovrženi v sporočilu odborovem (glej str. 27.), razkaže le ob kratkem, da tudi nekteri vgovori zarad dohodkov in stroškov niso resnični, da glavica utegne vmes narasti do 40.000 gld., da se bode po premoženju sproti določevalo lahko, koliko pol n. p. 25, 10 ali 12 ali še menj naj se izdá na leto; da vgovor zastran slovenskih šol gre na adresu državnega zbora, da nam je zgodovina českega slovníka dovolj znana, in da-si je delo težko, vendar začnimo!

Predsednik g. dr. Vončina dá glasovati najprej o Svetec-Šolarjevem predlogu, za kterega se oglasi pet družbenikov, in po Raićevem nasvetu se sprejame z vsklikom odborov nasvet, ter glasuje se nato tudi o družih točkah njegovih, ki se nespremenjene sprejmó, le v točki b) se po nasvetu dr. Kreka po besedi „udov“ sprejame dostavek: izmed kterih imate dve tretjini stanovitno bivališče v Ljubljani.

B) o načrtu novih Matičnih pravil:

Gosp. dr. Costa prebere sporočilo odborovo o načelih novih pravil in nasvetuje, ker ima vsak njihov načrt v rokah, naj se opusti čitanje posamesnih §§., in